

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **R.D.,** zastoupené advokátem Mgr. Alexandrem Vaškevičem, se sídlem Františkánská 7, Plzeň, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 4. 2004, sp. zn. 59 Az 90/2003,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Ministerstvu vnitra **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 10. 11. 2003, č. j. OAM-5625/VL-07-08-2003, o zamítnutí její žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), čímž namítá nesprávné posouzení právní otázky, nedostatečnou oporu rozhodnutí ve spise a nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu spočívající v nesrozumitelnosti.

Stěžovatelka tvrdí, že krajský soud stejně jako žalovaný nesprávně posoudil právní otázku, zda na ni lze vztáhnout ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Stěžovatelka se v zemi původu dostala do finančních potíží, takže stála před volbou, zda se živit trestnou

činností nebo odejít do exilu. Stěžovatelka se dále domnívá, že je pronásledována, neboť patří do sociální skupiny osob nesympatizujících se současným politickým zřízením a sociální skupiny nezaměstnaných. Její stát původu toto její pronásledování toleruje. Navíc v této své situaci vidí stěžovatelka naplnění humanitárních důvodů podle § 14 zákona o azylu.

Stěžovatelka dále upozorňuje na čl. 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, podle které může pronásledování vycházet také od některých složek obyvatelstva, které nerespektují zákony své země, přičemž páchání takové zločinnosti je možno považovat za pronásledování, pokud je státní orgány tolerují.

Stěžovatelka dále kritizuje fakt, že krajský soud nepřezkoumal její námitky proti správnímu řízení, zejména proti nedostatečnému dokazování ve věci, jež odmítl s poukazem na to, že byly příliš obecné. Podle stěžovatelky byl krajský soud v dané situaci povinen přezkoumat napadené rozhodnutí a jemu předcházející správní řízení z hlediska dodržení procesních předpisů.

Konečně stěžovatelka uvádí, že by byla po návratu na Ukrajinu vystavena mučení a nelidskému a ponižujícímu zacházení, respektive administrativní šikaně, a proto se domnívá, že splňuje podmínky pro shledání překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu.

Z těchto důvodů stěžovatelka navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a zároveň žádá, aby byl její kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření pouze odkazuje na obsah správního spisu a dodává, že podle jeho názoru nelze důvody stěžovatelčina odchodu ze země původu, tedy nezaměstnanost a nedostatečné sociální zabezpečení, posoudit jako skutečnosti významné pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Stejně tak nepovažuje žalovaný za možné konstatovat ve stěžovatelčině případě existenci sociální skupiny ve smyslu tohoto ustanovení. Proto žalovaný navrhuje, aby byla kasační stížnost zamítnuta jako nedůvodná.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 24. 10. 2003 na základě žádosti, v níž je jako důvod uvedeno, že stěžovatelka přijela do ČR jako turistka, přišla zde do jiného stavu, což jí znemožnilo návrat na Ukrajinu, kde jí vyhrožoval její bývalý ženich. Navíc se obávala, že by její dítě bylo uráženo, neboť by na Ukrajině nemělo otce. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 5. 11. 2003. Z tohoto pohovoru navíc vyplynulo, že stěžovatelka nesehnala na Ukrajině po skončení školy zaměstnání a v její nově nastalé situaci by pro ni samotnou bylo krajně obtížné se uživit, neboť být svobodnou matkou by bylo na ukrajinské vesnici hanba. Dosud ji živil její nový přítel, který je ruské národnosti, má německé občanství, ovšem v ČR je ženatý, takže si stěžovatelku nemohl poté, co ji přivedl do jiného stavu, vzít. V ČR by si ráda legalizovala pobyt, neboť jí bylo uděleno správní vyhoštění, když ji zadržela cizinecká policie při tom, jak stála na silnici.

Žalovaný předmětnou žádost o poskytnutí azylu zamítl svým výše označeným rozhodnutím ze dne 10. 11. 2003 jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, neboť shledal, že stěžovatelka podala žádost o azyl s cílem vyhnout se správnímu vyhoštění z ČR. Tento závěr odůvodnil žalovaný tím, že přicestovala do ČR v červnu 2002 na dvacetidenní turistické vízum a poté zde až do října 2003, kdy jí bylo uděleno správní

vyhoštění, pobývala nelegálně. Měla tedy po dostatečně dlouhou dobu možnost požádat o azyl, ovšem neučinila tak až do doby správního vyhoštění. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podala stěžovatelka žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě odůvodněnou obecnými výtkami proti nesplnění některých náležitostí azylového řízení podle zákona o azylu a zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, a námitkou, že dle jejího názoru nebyly dány zákonné podmínky pro zamítnutí její žádosti o azyl podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, naopak splňovala podmínky pro udělení azylu podle § 12 tohoto zákona minimálně pro vztažení překážky vycestování. Krajský soud v Ostravě tuto žalobu zamítl shora označeným rozsudkem, když uvedl, že žalovaný podřazením její žádosti pod § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu nepochybil, neboť stěžovatelce opravdu nic nebránilo v podání žádosti o azyl po příjezdu do ČR a nikoli až po 16 měsících nelegálního pobytu v ČR. Krajský soud také shledal, že nedošlo k porušení těch ustanovení správního řádu, jež stěžovatelka v obecné rovině namítala. Ze všech těchto důvodů krajský soud posuzovanou žalobu zamítl výše označeným rozsudkem napadeným touto kasační stížností.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatelka chráněna před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) - ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelky žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uvádí, že dle jejího názoru byly dány důvody k tomu, aby jí byl poskytnut azyl podle § 12 a § 14 zákona o azylu. Toto tvrzení je třeba odmítnout, neboť ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by stěžovatelka v průběhu celého správního řízení uváděla cokoliv, co by nasvědčovalo tomu, že žádá o azyl z jiných než rodinných a ekonomických důvodů, že je tedy vedena jiným motivem než snahou zůstat v ČR, když na Ukrajině by pro ni bylo jako svobodnou matku obtížné se uživit a uchránit své nemanželské dítě před společenským odmítnutím. V otázce takto motivované žádosti o azyl je ovšem nutno odkázat na dosavadní judikaturu Nejvyššího správního soudu, který například ve svém rozsudku ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. 5 Azs 3/2003 (nepublikováno), uvedl: *„Obtíže žadatele o azyl stran obživy či možností seberealizace nelze bez přistoupení dalších okolností hodných zvláštního zřetele vnímat jinak, nežli jako důvody ekonomické“.* Mezi obtíže tohoto druhu lze jistě zařadit i potíže uváděné stěžovatelkou, aniž by stěžovatelka

uváděla i jiné problémy než ty vzniklé v souvislosti s její neutěšenou rodinnou a ekonomickou situací.

Na stěžovatelčinu situaci a na její nová, až nyní před zdejším soudem poprvé uplatněná tvrzení tak plně dopadá pravidlo, které Nejvyšší správní soud vyřkl v rozsudku ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. 4 Azs 300/2004 (nepublikováno), a které z hlediska logiky zákona o azylu plně podporuje přístup žalovaného i krajského soudu: *„Byla-li žádost o azyl podána až poté, co bylo rozhodnuto o správním vyhoštění žadatele, a tato žádost byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 325/1999 Sb., nemohou před soudem obstát námitky nesprávného posouzení skutkového stavu věci vztahující se k důvodům udělení azylu.“*

Zcela mimo logiku zákona o azylu se pak nachází stěžovatelčino tvrzení, že je pronásledována, neboť patří do sociální skupiny nezaměstnaných a sociální skupiny nesympatizujících se současným politickým zřízením. Takové skupiny obyvatel ovšem jistě nelze označit za „sociální skupinu“ ve smyslu § 12 zákona o azylu. Jak bylo uvedeno v rozsudku tohoto soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 2 Azs 40/2003 (nepublikováno): *„Sociální skupina ve smyslu zákona o azylu je společenský útvar, jenž je určitelný natolik přesně, aby byl vůbec způsobilý k pronásledování. Příslušnost k sociální skupině je totiž nutno vnímat jako možnost, na jejímž základě může ČR poskytnout ochranu i z jiných důvodů motivujících k pronásledování, než z důvodu rasy, náboženství, národnosti či politického přesvědčení. Takovými důvody jsou typicky příslušnost k sexuálním menšinám, skupinám spojeným přesvědčením nenáboženské a nepolitické povahy a jiným skupinám, jevícím znak způsobilý k pronásledování, jenž nemusel být zákonodárci v době přijímání zákona o azylu vůbec znám.“* Skupiny, jež pojmenovala stěžovatelka, pak za takto určitelný útvar označit jistě nelze, když jejich údajné definiční znaky jeví znaky určité nahodilosti a účelovosti.

Argumentuje-li pak stěžovatelka článkem 65 metodologické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, je třeba upozornit za prvé na to, že se nejedná o zákonný dokument, jímž jedině jsou soudy vázány, nýbrž o nezávazný dokument doporučující povahy. Argumentace touto příručkou navíc neodráží rozdíl mezi uprchlictvím, jako objektivním stavem daným situací fyzické osoby, a azylem, jako institutem poskytovaným konkrétním státem na základě jeho úvahy vyjádřené jednak normativně ve vnitrostátních předpisech, v případě ČR tedy zejména v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu, a jednak v individuálním konkrétním rozhodnutí učiněném na základě těchto předpisů zmocněným orgánem, v případě ČR tedy žalovaným. Tyto dva pojmy spolu sice na úrovni faktické obvykle těsně souvisejí, respektive se týkají obdobných osob, jsou nicméně nadále nezávislé a správní rozhodování, jež bylo přezkoumáváno krajským soudem v rozsudku nyní posuzovaném, se týkalo výhradně institutu azylu a řízení podle zákona o azylu. Tento článek se navíc vztahuje k určité teoreticky možné situaci, která by mohla vést ke konstatování pronásledování v hraničním případě, kdy původcem pronásledování není přímo stát a jeho orgány, ale některé složky obyvatelstva. Není ovšem vůbec zjevné, na základě jakých skutečností by toto pravidlo mohlo být aplikováno i na stěžovatelku, která v žádném ze svých dosud provedených vyjádření vůči žalovanému či soudům neuvedla fakticky nic, co by mohlo vést k shledání toho, že by byla pronásledována místním obyvatelstvem ve své zemi původu.

Namítá-li dále stěžovatelka, že se krajský soud nedostatečně vypořádal s jejími námitkami proti správnímu řízení, nelze než uvést, že výtky omezené na uvedení části správního řádu a její citace jsou natolik obecné - vzbuzují až dojem

formulářovitosti - že nelze ani shledat, v čem by měl být přezkum prováděný krajským soudem podrobnější.

Konečně není zjevné, na základě čeho se stěžovatelka domnívá, že by jí na Ukrajině hrozilo v případě návratu ponižující zacházení a mučení či administrativní šikana, když v průběhu celého správního řízení nic takového neuváděla. V případě, že je žádost o azyl zamítána jako zjevně nedůvodná, je přezkoumání přítomnosti překážky vycestování namístě pouze tehdy, když žadatel o azyl uvádí důvody, jež by ke shledání této překážky mohly vést. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka v průběhu správního řízení a řízení před krajským soudem nic takového neuváděla, nelze vytýkat krajskému soudu, že tuto možnost blíže nepřezkoumal.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění některého z namítaných důvodů kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci se krajský soud nedopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení, nebyla shledána nedostatečná opora rozhodnutí ve spise a konečně ani nepřezkoumatelnost rozsudku spočívající v nesrozumitelnosti.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelka, která neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se Ministerstvu vnitra nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. června 2005

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu